

فواید و آسیبهای همسرگزینی و ازدواج

عاطفه رشیدی^۱

چکیده

نهاد خانواده یکی از نهادهای اجتماعی است که با ازدواج آغاز می شود بنابراین ازدواج از آنجا که مراسم آغازین این نهاد مهم اجتماعی است اهمیت بنیادین و پایه ای دارد سنگ بنای نهاد خانواده در ازدواج گذاشته می شود. ما در انتخاب خانواده ای که در آن به دنیا آمده ایم هیچ گونه اختیاری نداشته ایم اما معمار خانواده آتی خود خواهیم بود. هرچند ازدواج همه ی امر خانواده نیست اما خشت اول و سنگ بنای خانواده است ازدواج و تشکیل خانواده یکی از حساس ترین تصمیمات دوران زندگی است که اقدام آن نیاز به بررسی، دقت، هوشیاری و مشورت با افراد باتجربه دارد. چرا که غفلت و اشتباه در این زمینه یک عمر پشیمانی را به دنبال خواهد داشت. روابط بین زن و شوهر بسیار حساس و دارای جزئیاتی است که بسیاری از معیارهای ناتوان از تشخیص مشکل و حل آن است و قانون نیز نمی تواند به درستی در این زمینه قضاوت کند. بنابراین برای جلوگیری از هر شکستی بهتر است که آگاهی افراد نسبت به این امر مهم افزایش پیدا کند. هدف از نوشتار حاضر بررسی فواید و آسیب های همسرگزینی ازدواج است که به روش تحلیلی-توصیفی و کتابخانه ای به بررسی ضرورت و اهمیت تشکیل خانواده، اهمیت ازدواج، آثار و لزوم فوریت ازدواج، اهداف و الای ازدواج در اسلام، تشویق به ازدواج در اسلام، موانع ترویج از ازدواج، معیارهای انتخاب همسر، وظایف همسران نسبت به هم، عوامل اختلاف انگیز در زندگی مشترک و آسیب های همسرگزینی خواهد پرداخت.

کلید واژه: خانواده، ازدواج، اجتماع، همسر داری

^۱ دانش آموخته سطح دو مدرسه علمیه حضرت زینب (س) ایزده

ازدواج مناسب ترین زمینه برای تامین نیازهای روانی، عاطفی و جنسی جوانان است و همین امر موجب سلامت دینی و اخلاقی جوانان خواهد شد. به همین دلیل رسول خدا در روایتی می فرماید: هرکس که ازدواج کرد نصف دینش را حفظ کرده است. ازدواج تنها راه مطمئنی و شروع برای بقا و تربیت نسل صالح و شکل گیری جامع سالم است و بارضاع مشروع غریزه جنسی از مسیری سالم و پاک مانع گسترش فساد در اجتماع بوده و از این نظر نقش مهم را در سلامت و امنیت جامعه نیز ایفا می کند. از این رو در اثر حاضر به بررسی فواید و آسیب های همسرگزینی و ازدواج پرداخته شده است و بخاطر نقش مهم و اساسی که این انتخاب چه در زندگی شخصی و چه در جامعه دارد. وبی توجهی کردن به این انتخاب موجب آسیب های فراوانی چه برای فرد و جامعه به دنبال خواهد داشت لذا ضرورت دیده شد که در این اثر حاضر به این رکن اساسی زندگی پرداخته شود. هدف از نوشتار حاضر روشن کردن فواید و آسیب های همسرگزینی و ازدواج در زندگی افراد و همچنین به تاثیرات آن در جامعه است. پیامبر اکرم (ص) ازدواج را به عنوان یکی از عوامل ثروتمندی و گشایش روزی بر شمرده است آنجا که می فرماید: ازدواج کنید به درستی که این کار روزی شما را بیشتر می کند حال که این سنت الهی نقش مهمی و اساسی در جهان هستی دارد لازم می آید که به تبیین بیشتر آن پرداخته شود کتاب دانش های ازدواج سالم به نویسندگی رامین تبرائی، احمد مبلغی، فاضل حسامی که در آن به اهمیت ازدواج، موانع ازدواج و دیگر موضوعات پرداخته و کتاب مهندسی محک در انتخاب همسر به نویسندگی اکبر نوراللهی که به موضوعات اهمیت ازدواج در اسلام، عوامل حفظ و همچنین عوامل اختلاف انگیز در زندگی مشترک پرداخته و کتاب روابط متکامل زن و مرد به نویسندگی علی صفائی به ارزش و آثار ازدواج و ظایف همسران و همچنین هزاران اثر دیگر که به این موضوع پرداخته اند و تلاش بر این شد که در اثر حاضر مطالب بیشتری به صورت دسته بندی شده و یک جا

آورده شود هم برای سهولت در پیدا کردن مطالب مورد نظر مخاطب هم صرفه جویی در وقت او شود.

مفهوم شناسی

ازدواج در لغت: جفت گرفتن، شوهر کردن، یکدیگر جفت و قرین شدن.

ازدواج در اصطلاح: در عرف و شرع، پیمان زناشویی است و براساس آن برای مرد وزن نسبت به یکدیگر تعهداتی اخلاقی و حقوقی پدید می آید که سرپیچی از آنها عقوبت و کیفر رادر پی خواهد داشت.

خانواده در لغت: خاندان، دودمان، خیل خانه.

خانواده در اصطلاح: نهادی است که برپایه ی ازدواج مرد وزن شکل می گیرد و با تولید مثل توسعه می یابد. این نهاد اساس سازندگی شخصیت انسان و مهم ترین عامل تکامل جامعه بشر است از این رو اسلام که برنامه و تکامل انسان است برای تاسیس و تحکیم این نهاد سرنوشت ساز و پیشگیری از فروپاشی آن رهنمودهای بسیار مهمی ارائه کرده است.

اجتماع در لغت: تجمع، اجماع، انجمن شدن، فراهم آمدن

اجتماع در اصطلاح: از زبان عربی اخذ شده و به معنای جماعت انبوهی، وفاق عمومی و شباهت زیستی گروهی از جانوران یا گیاهان یک منطقه جغرافیایی با شرایط مساوی به کار رفته است.

همسر در لغت: برابر، عدیل، همانند، نظیر

همسر در اصطلاح: به این معنی که یک مرد وزن دگر جنس گرا برای یکدیگر این واژه یا اصطلاح را به کار برند به همسر نر شوهر و به همسر ماده زن گفته می شود.

فواید و آسیب های همسرگزینی و ازدواج

ازدواج سنت الهی: اسلام از آنجهت مردم را به ازدواج فرا خوانده که آن را رکنی حیاتی می شمرد و لذا آن را مستحب موکد می داند که گاهی به وجوب نیز می رسد و خداوند تبارک و تعالی در آیات عدیده قرآن کریم بر آن تشویق کرده و از حکمت و پاره ای احکام سخن به میان آورده است. چنانکه پیامبر اکرم و امامان معصوم نیز در روایات بسیاری بر آن تشویق کرده اند.

قرآن کریم اشاره کرده است که ازدواج از سنت های الهی زندگانی به شمار می رود و انسان باید باین سنت همسویی داشته باشد و نیز این سنت پاسخی است به مقتضیات فطرت آدمی که با آن سرشته شده است.

خداوند در بیان چیرگی سنت در دונعت و زوجیت بر هر چیزی می فرماید:

وَمَنْ كَلَّ شَيْءًا خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (و از هر چیزی دونوع نروماده بیافریدیم تا مگر متذکر حکمت خدا شوید.)

پروردگار در جاری شدن این حکم بر انسان به اعتبار آن که او نیز بخشی از آفرینش است می فرماید: و الله خلقکم من تراب ثم من نطفه ثم جعلکم ازواجاً (خدا شما را از خاک خلق کرد و سپس از نطفه بیافرید و بعد از آن شما را جفت جفت قرار داد.)

ضرورت و اهمیت تشکیل خانواده

ازدواج مناسب ترین زمینه برای برای تامین نیازهای روانی، عاطفی و جنسی جوانان است و همین امر موجب سلامت دینی و اخلاقی جوانان خواهد شد. ازدواج تنها راه مطمئن و مشروع برای بقا و تربیت نسل صالح و شکل گیری جامعه سالم است. ازدواج همچنین راهی برای اعلام بلوغ و درخواست خودکفایی و استقلال از سوی

جوانان است تا با تحقق مسئولیت پذیری جدید راه تکامل و تعالی را بیمایند.

همچنین پژوهش ها و تجارب متعددی نشان دهنده ی آن است که مجرد زیستن زمینه ی مبتلا به انواع اختلالات روانی و بیماری های جسمی فراهم می کند. در مقابل پژوهش ها نشان می دهد که سلامت جسمانی و روانی افراد متأهل بیشتر است و عموماً عمر طولانی تر و وضعیت اقتصادی بهتری دارند.^۲

ای کاش خانواده ها راه برای تسهیل این امر مهم الهی و انسانی باز می کردند و دست از سخت گیری و زمینه سازی برای تحقق شرایط طاقت فرسایر می داشتند و در حد شئون خود به انجام این مراسم اقدام می کردند.

تا دختران و پسران به امیال طبیعی خود برسند و آرزوهایشان برآورده شود و غرائز و شهوات آنان که نعمت حق است تبدیل به کفران نعمت نگردد و دامن پاک آنان به گناه و معصیت آلوده نشود.^۳

اهمیت ازدواج

ازدواج و ترکیب و تولید و توالد و تناسل در عصرگاه حیات جماد و نبات و حیوان براساس قوانین تکوین و جهت گیری صحیح غرائز صورت می گیرد ولی انجام این مسئله ی حیاتی و برنامه عالی طبیعی باید بر مبنای مقررات و تعاملات شرعی و قوانین الهیه که در قرآن مجید و گفته های ملکوتی انبیا و امامان آمده جامعه عمل بپوشد. مایه های اولیه ی این حقیقت به

۲. تبرایی رامین، مبلغی احمد، حسامی فاضل، دانستنی های ازدواج سالم، چاپ اول، سال ۱۳۵۹، ص ۱۱

۳. انصاریان حسین، نظام خانواده در اسلام، چاپ سی ام، سال ۱۳۹۰، ص ۴۳

دختر و پسر بهم نزدیک تر باشد موفقیت در ازدواج بیشتر است.

۸. اختلاف در عوامل اقتصادی: عوامل اقتصادی می توانند عامل اختلاف در زندگی زناشویی باشند و مهم ترین آنها عبارتند از الف) مسئله مسکن ب) وسایل زندگی ج) هزینه های رفاهی و معیشتی .

تامین رفاه و آسایش خانواده توسط مرد یکی از امور پسندیده به شمار می آید ولی گاهی زنان بنابه دلایل عدیه ای مانند چشم و هم چشمی، خودنمایی و... بدون در نظر گرفتن مقدار درآمد همسر باعث بروز اختلاف در خانواده می گردند. حضرت علی(ع) می فرماید: هر که به اندازه کفاف بسنده کند آسایش یابد و در منزلگاه آسودگی فرود آید. همچنین این بزرگوار می فرماید زن سازگاریکی از دو آسایش است.^{۱۸}

آسیب های همسرگزینی: ازدواج بزرگترین حادثه زندگی است که موفقیت یا شکست در آن سرنوشت ساز می باشد بر هر پسر و دختری لازم است که پیش از ازدواج درباره ویژگی های همسر نامناسب و غیر لایق اطلاعات لازم را بدست آورند تا در دام آنان گرفتار نیاند. چرا که اگر زن یا شوهر به وظایف اسلامی و اخلاقی خود نا آگاه باشند و یا بدان عمل ننمایند. کانون خانواده گرم و باصمیمیت نبوده و فرزندان خانواده نیز بی شخصیت و بیگانه از مسائل عبادی و معنوی به بار خواهند آمد اسلام از گروه هایی نام می برد که باید از پیوند با آنان خودداری شود فلسفه این نهی اینکه فرزند امانت الهی است. برای حفظ این امانت الهی باید در برگزیدن همسر که پدر و مادر آینده است دقت کرد تا این امانت الهی هدر نرود.

الف) آسیب شناسی انتخاب همسر: همانگونه که افراد هنگام ازدواج برای پیوند با همسر شایسته تلاش می کنند لازم است همان گونه نیز

^{۱۸} نورالهی اکبر، سنگ محک در انتخاب همسر، چاپ اول، سال ۸۶، ص ۳۰ تا ۳۳

از ازدواج با افراد دارای اوصاف ناشایست خودداری ورزند. زیرا ازدواج باید استحکام بخش پایه های ایمان باشد فرزندان آینده به مشابه میوه های پیوند زناشویی هستند و همسر ناشایست همانند درخت ناسالم میوه سالم نخواهد داد والدین زمانی می توانند فرزندان بالنده بر جای گذارند و آنان را به مقامات معنوی برسانند که خود نیز دارای اوصاف نیک باشند اگر پدر و مادر ناشایست باشند بعید است که فرزندان شان به خوبی تربیت شوند. بدین روی درآموزه هاس دینی به پرهیز از انتخاب همسران ناباب تاکید شده است.^{۱۹}

آسیب شناسی انتخاب همسر در فضای مجازی:

این روزها ازدواج اینترنتی به یکی از مباحث مورد علاقه ی برخی جوانان تبدیل شده است که از طریق آن شریک آینده زندگی خود را می یابند همسریابی در فضای مجازی معمولاً به دو صورت اتفاق می افتد:

نخست آنکه خیلی ها با انگیزه ی دوست یابی وارد سایت هایی می شوند که این خدمات را برای کاربران ارائه می دهند اما پس از جدی شدن مباحث و اصرار یکی از طرفین برای ازدواج فرد برای تداوم رابطه حاضر به پذیرش آن می شود در حالی که خود نیز می داند هیچ جدیتی در این موضوع ندارد. دوم آنکه خیلی ها پس از ناامید شدن از پیدا کردن همسر مناسب به سایت های ویژه ی همسریابی مراجعه کرده سعی می کنند فرد مورد نظر خود را پیدا کنند. با این که اتکا به اینترنت و فضای مجازی ممکن است در نگاه اول آسان ترین راه همسریابی تلقی شود ولی واقعیت آن است که فضای نامطمئن مجازی نمی تواند ملاک دقیق و قابل اعتنایی برای یافتن یک

^{۱۹} موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، نشریه معرفت، جلد ۱۹۱، ص ۲

شریک دائمی به حساب آید ارزیابی های اولیه نیز حاکی از آن است که خیلی ها در مراحل ابتدایی به قصد دوست یابی به این کار مبادرت کرد و به تدریج علایق ناشی از احساس های ناپایدار، تمایل به تداوم رابطه و در نهایت ازدواج را موجب شده است نهایت این ازدواج ها و خاتمه ی آنها چندان جالب نیست هرچند در میان آنها مواردی هم بوده اند که زوج ها توانسته اند به خوبی به زندگی خویش ادامه دهند، در میان افرادی که به این شیوه ازدواج کرده اند نوعی نگرانی به همراه عدم اعتماد وجود دارد.^{۲۰}

ج) آسیب شناسی روابط زوجین:

خانواده اولین و کوچک ترین نهادی است که انسانها باهم روابط برقرار می کنند.

این رابطه ممکن بین فرزندان و والدین باشد اما مهم ترین روابط که منجر به استحکام خانواده می شود روابط خانواده (زن و مرد) میشود چون زن و مرد ستون اصلی و حیاتی این نهاد را تشکیل می دهند. و بدون شک سلامت و استحکام و اقتدار عاطفی و اجتماعی کانون خانواده در گرو بصیرت و بینش اجتماعی زن و مردی است آن را اداره می کند. و اگر انس و الفت بین اعضای خانواده و روابط سالم و سازنده یا آگاهی های لازم بین زن و شوهر نباشد آسیب های جبران ناپذیری بر پیکر، خانواده و روابط اعضای آن وارد می شود. که منجر به از هم پاشیدن خانواده می شود. با نگاهی به وضعیت نابسامانی اجتماعی و رشد چند درصدی طلاق در می یابیم که بیشتر درد ها و مشکلات و ناسازگاری از روابط زناشویی و عدم آگاهی زوج ها به مسائل خانواده سرچشمه می گیرد. همچنان که مطالعات

^{۲۰} دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معارف اسلامی، جلد ۸۷، ص ۲۹

نشان دهنده ی آن است که بسیاری از مشکلات روابط زناشویی و همچنین طلاق، نبود تفاهم بعد از ازدواج و پنهان کاری های قبل از ازدواج می باشد.^{۲۱}

نتیجه گیری

باتوجه به آنچه در این مقاله مطرح شده می توان نتیجه گرفت که ازدواج و تشکیل خانواده یکی از حساس ترین تصمیمات دوران زندگی است که اقدام آن نیاز به بررسی دقت، هوشیاری و مشورت با افراد با تجربه دارد چرا که غفلت و اشتباه در این زمینه یک عمر پشیمانی را به دنبال خواهد داشت. وقتی که دختر و پسر بر اساس فطرت و طبیعت و پیروی از دستور حق و روش انبیا الهی ازدواج کردند از پرتگاه عذاب الهی و شرارت باطن و بند خطرناک شیطان و دچار شدن به لعنت خدا که همه و همه از اوصاف مرد وزن عزب است نجات یافتند و در سایه ازدواج به آرامش فکر و امنیت باطنی دست یافتند و بر مشکلات ناشی از عزب بودن فائق آمدند و به محیطی الهی و ملکوتی رسیدند و زمینه تفکر صحیح و آینده گری برای آنان فراهم شد و طغیان شهوت فرونشست راه برای شکوفائی استعدادهای نهفته در باطن باز می شود و بر درخت زندگی این دو جوان محصولات و ثمرات عالی می نشیند.

فهرست منابع

قرآن کریم

۱. انصاریان حسین، نظام خانواده در اسلام، چاپ سی ام، سال ۹۰

^{۲۱} گل پرست قنبر، شاهنده حبیب، آسیب شناسی روابط زناشویی، سال ۹۴

۲. ارفع سیدکاظم، خانواده در مکتب قرآن و اهل بیت، سال ۷۹
۳. تبرایی رامین، مبلغی احمد، حسامی فاضل، دانستنی های ازدواج سالم، چاپ اول سال ۹۵
۴. تاج لنگرودی محمد مهدی، اخلاق زن و شوهر، چاپ اول، سال ۸۶
۵. حکیمی محمد، فرازهایی از سخنان حضرت فاطمه (س)، چاپ سوم، سال ۹۵، ۶. خدامیان آرانی مهدی، راه مهتاب، چاپ اول سال ۹۶
۷. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه قم، معارف اسلامی جلد ۸۷
۸. سترگ طاهری، حقوق معنوی زوجه و رابطه آن با مودت و رحمت، چاپ اول، سال ۹۶
۹. شرافتی سعید، کیاسالار محمد، ازدواج + ۱۸، چاپ اول، سال ۹۵
۱۰. صفائی حائری علی، روابط متکامل زن و مرد، چاپ هفتم، سال ۷۸
۱۱. مدرسی محمدتقی، احکام خانواده و آداب ازدواج
۱۲. موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، نشریه معرفت، جلد ۱۹۱
۱۳. نوراللهی اکبر، سنگ محک در انتخاب همسر، جلد اول